

Annales

Instituti

Archaeologici

XI - 2015

Godišnjak

Instituta za

arheologiju

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Tehničke urednice/Technical editors

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institut of archaeology, Zagreb 2015.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
- Sotin i Opatovac, probna arheološka istraživanja višeslojnih nalazišta 2014. godine
- 14**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
- Sotin, arheološka istraživanja stariježeljeznodobnog groblja u Podunavlju 2014. godine
- 18**   **Tomislav Hršak**
                 Tino Leleković
                 Marko Dizdar
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2014. godine
- 23**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
                 Marina Sečkar
- Beli Manastir – Širine, zaštitna istraživanja prapovijesnog i srednjovjekovnog nalazišta AN 2A na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj 2014. godine
- 28**   **Siniša Krznar**
- Arheološko istraživanje lokaliteta AN 8 Donji Miholjac – Goračka
- 33**   **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2014. godine
- 38**   **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2014. godine
- 43**   **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2014. godini
- 46**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marija Mihaljević
- Dolina, istraživanje kasnobrončanodobnog groblja pod tumulima 2014. godine
- 50**   **Tajana Sekelj Ivančan**
- Arheološki ostaci triju naselja na Sušinama u Virju
- 54**   **Siniša Krznar**
- Nova sezona istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
- Sotin and Opatovac, trial research of multilayered sites in 2014*
- 14**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
- Sotin, archaeological research of an Early Iron Age cemetery in Danube region, 2014*
- 18**   **Tomislav Hršak**
                 Tino Leleković
                 Marko Dizdar
- Research results from Batina – Sredno site in 2014*
- 23**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marko Dizdar
                 Marina Sečkar
- Beli Manastir – Širine, rescue excavations of the prehistoric and medieval site AN 2A on the A5 highway, Beli Manastir-Osijek-Svilaj section in 2014*
- 28**   **Siniša Krznar**
- Archaeological research of AN 8 - Donji Miholjac – Goračka site*
- 33**   **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2014*
- 38**   **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica - Sjenjak 2014*
- 43**   **Marko Dizdar**
- Research results from the La Tène cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2014*
- 46**   **Daria Ložnjak Dizdar**
                 Marija Mihaljević
- Dolina, research of the Late Bronze Age tumulus cemetery in 2014*
- 50**   **Tajana Sekelj Ivančan**
- Archaeological remains of three settlements on Sušine in Virje*
- 54**   **Siniša Krznar**
- New season of research at the Torčec-Cirkvišće site*

59   **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Tena Karavidović

Rezultati arheološkog iskopavanja lokaliteta Kalnik – Igrišće 2014. godine

59   **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Tena Karavidović

Results of archaeological excavation from Kalnik – Igrišće site in 2014

63   **Tatjana Tkalčec**

Novi pogledi na stara obrambena zdanja: burg Vrbovec u Klenovcu Humskom, arheološka istraživanja 2014. godine

63   **Tatjana Tkalčec**

New perspectives on ancient fortifications: Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological investigations in 2014

74   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Sustavna istraživanja lokaliteta Crikvenica – Ad turre: obrada nalaza 2014. godine i izložba 845°C Ad turre (Muzej grada Crikvenice)

74   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Systematic research of Crikvenica – Ad turre site: analysis of finds in 2014 and the 845°C Ad Turre exhibition (Museum of Crikvenica)

77   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra

Istraživanje regionalne antičke keramičarske proizvodnje i organizacija III. međunarodnoga arheološkog kolokvija Rimske keramičarske i staklarske radionice. Proizvodnja i trgovina na jadranskom prostoru, Crikvenica 2014. (Hrvatska zaklada za znanost, projekt RED)

77   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra

Research in ancient regional pottery production and organization of the Third International Archaeological Colloquium "Roman pottery and glass manufactures. Production and trade in the Adriatic region", Crikvenica 2014 (HRZZ Croatian Science Foundation, Project RED)

80   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Branko Mušić
Bartul Šiljeg
Ana Konestra

Geofizička istraživanja antičkih struktura u uvali Mahučina na otoku Rabu (općina Lopar) 2014. godine (projekt RED, Hrvatska zaklada za znanost)

80   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Branko Mušić
Bartul Šiljeg
Ana Konestra

Geophysical survey of ancient structures in Mahučina Bay on the Island of Rab (Lopar municipality), 2014 (HRZZ, Croatian Science Foundation, Project RED)

83   **Asja Tonc**
Ivan Radman-Livaja
Anja Bertol

Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2014. godine

83   **Asja Tonc**
Ivan Radman-Livaja
Anja Bertol

Results of trial excavations at Sveta Trojica hillfort in 2014

87   **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2014. godine

87   **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay at the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2014

Terenski pregledi

93 **Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg**

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac

98 **Zorko Marković
Katarina Botić
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković**

Rezultati terenskog pregleda općine Koška 2014. godine

104 **Andreja Kudelić
Filomena Sirovica
Ina Miloglav**

Prikaz rezultata prve faze sustavnoga terenskog pregleda gornje Podravine

109 **Tatjana Tkalčec
Daria Ložnjak Dizdar**

Terenski pregled predjela desne obale srednjeg toka rijeke Glogovnice (Repinec, Festinec, Pokasin, Špiranec)

116 **Tatjana Tkalčec**

Terenski pregled okolice grada Vrbovca tijekom 2014. godine, Zagrebačka županija

128 **Goranka Lipovac Vrkljan
Ana Konestra**

Projekt Arheološka topografija otoka Raba – rezultati terenskog pregleda na području grada Raba u 2014. godini i izložba Arheološka topografija: putovanje kroz prošlost Lopara

Zračna arheologija

135 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Zračna arheologija u istočnoj Slavoniji 2014. godine

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

141-148

Field Surveys

93 **Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg**

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities

98 **Zorko Marković
Katarina Botić
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković**

Results of a field survey of Koška municipality in 2014

104 **Andreja Kudelić
Filomena Sirovica
Ina Miloglav**

Presentation of results of the first stage of systematic field survey of Upper Podravina (Drava valley)

109 **Tatjana Tkalčec
Daria Ložnjak Dizdar**

Field survey of the right bank of Glogovnica's midstream (Repinec, Festinec, Pokasin, Špiranec)

116 **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the area surrounding Vrbovec, Zagrebačka County, 2014

128 **Goranka Lipovac Vrkljan
Ana Konestra**

Project Archaeological topography of the Island of Rab – results of field survey in the City of Rab area in 2014 and exhibition Archaeological topography: a journey through the history of Lopar

Aerial archaeology

135 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

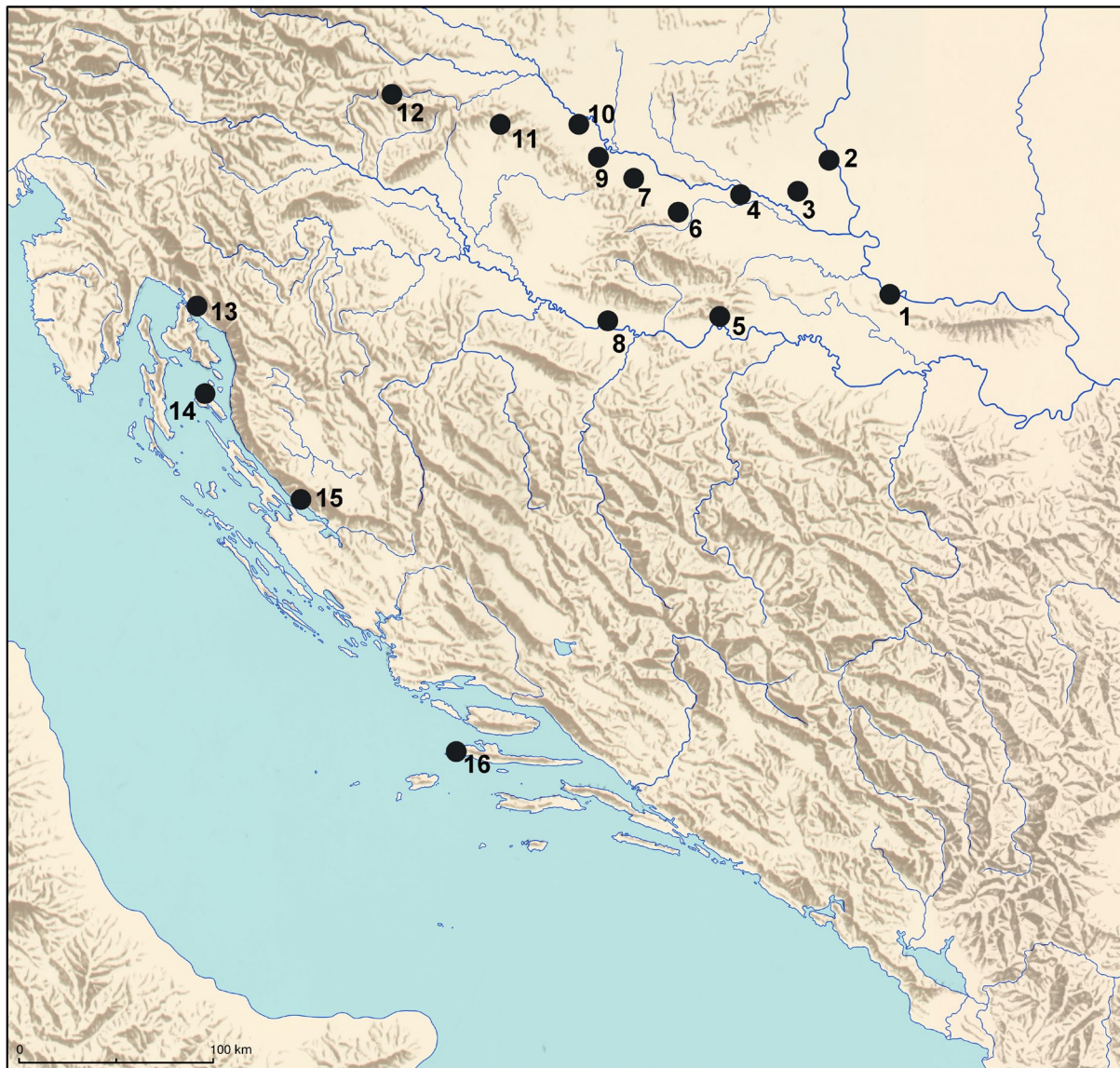
Aerial archaeology in eastern Slavonia in 2014

Additional scientific activity of the Institute

141-148

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Opatovac	9. Virje – Sušine
2. Batina – Sredno	10. Torčec – Cirkvišće
3. AN 2A Beli Manastir – Širine	11. Kalnik – Igrišće
4. AN 8 Donji Miholjac – Goračka	12. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
5. Slavonski Brod – Galovo	13. Crikvenica – Igralište
6. Nova Bukovica – Sjenjak	14. Rab – Mahučina
7. Zvonimirovo – Veliko polje	15. Gradina Sv. Trojica
8. Dolina	16. Sveti Klement – Soline

Nova Bukovica – Sjenjak 2014. godine

Nova Bukovica - Sjenjak 2014

Saša Kovačević

Primljeno/Received: 16. 04. 2015.
Prihvaćeno/Accepted: 17. 08. 2015.

Tijekom rujna 2014. godine nastavljena su arheološka istraživanja prapovijesnog lokaliteta u Novoj Bukovici kod Slatine. U tekstu donosimo nove rezultate terenskih istraživanja koje je provela ekipa Instituta za arheologiju. Pri tome, predstavljaju se tipovi arheoloških objekata, a posebna se pozornost pridaje otkriću ostataka novoga većeg ukopanog objekta iz kasnoga brončanog doba.

Ključne riječi: prapovijesna naselja, zapadna Slavonija, kasno brončano i mlade željezno doba, arheološka istraživanja 2014. godine

Keywords: prehistoric settlements, west Slavonia, Late Bronze Age and Early Iron Age, archaeological research 2014

Tijekom mjeseca rujna 2014. godine Institut za arheologiju iz Zagreba u suradnji s Općinom Nova Bukovica i Zavičajnim muzejom u Slatini nastavio je sustavna arheološka istraživanja prapovijesnog lokaliteta Nova Bukovica »Sjenjak« kod Slatine.

Radovi na ovom zaštićenom lokalitetu¹ provedeni su temeljem Rješenja Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Požegi (Klasa: UP/I-612-08/14-08/0352, Ur. broj: 532-04-02-07/5-14-4, od 26. kolovoza 2014.) kojim se Institutu za arheologiju dozvoljava nastavak sustavnih arheoloških istraživanja, te Ugovora br. 49-225-14 o korištenju sredstava Ministarstva kulture Republike Hrvatske (Klasa: 612-08/13-31/0211, Ur. broj: 532-04-01-02/5-14-02, od 28. travnja 2014.). Financijsku, logističku i drugu pomoć ovim istraživanjima osigurali su još i Općina Nova Bukovica – odlukom Općinskog vijeća Općine N. Bukovica od 20. studenoga 2013. (Klasa: 612-01/13-01/04, Ur. broj: 2189/09-01-12-1), Institut za arheologiju iz Zagreba te Zavičajni muzej u Slatini. U Zavičajnom muzeju u Slatini privremeno je i pohranjen arheološki materijal pronađen u istraživanjima.

Arheološka istraživanja trajala su u razdoblju od 1. do 22. rujna 2014. godine. Radove je vodio dr. sc. Saša Kovačević, znanstveni suradnik Instituta za arheologiju iz Zagreba. U stručnoj ekipi bili su i studenti arheologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a u istraživanjima su sudjelovali fizički radnici iz Nove Bukovice i okolice. Ovogodišnja arheološka istraživanja nastavljena su na istoj parceli od prošlih godina, na katastarskoj čestici br. 195/2, k. o. Gornja Bukovica, koja se sada nalazi u vlasništvu Zvonka Hoka.

Prije nego se posvetimo detaljnijem opisu arheoloških istraživanja tijekom 2014. godine, valja reći da još od početka

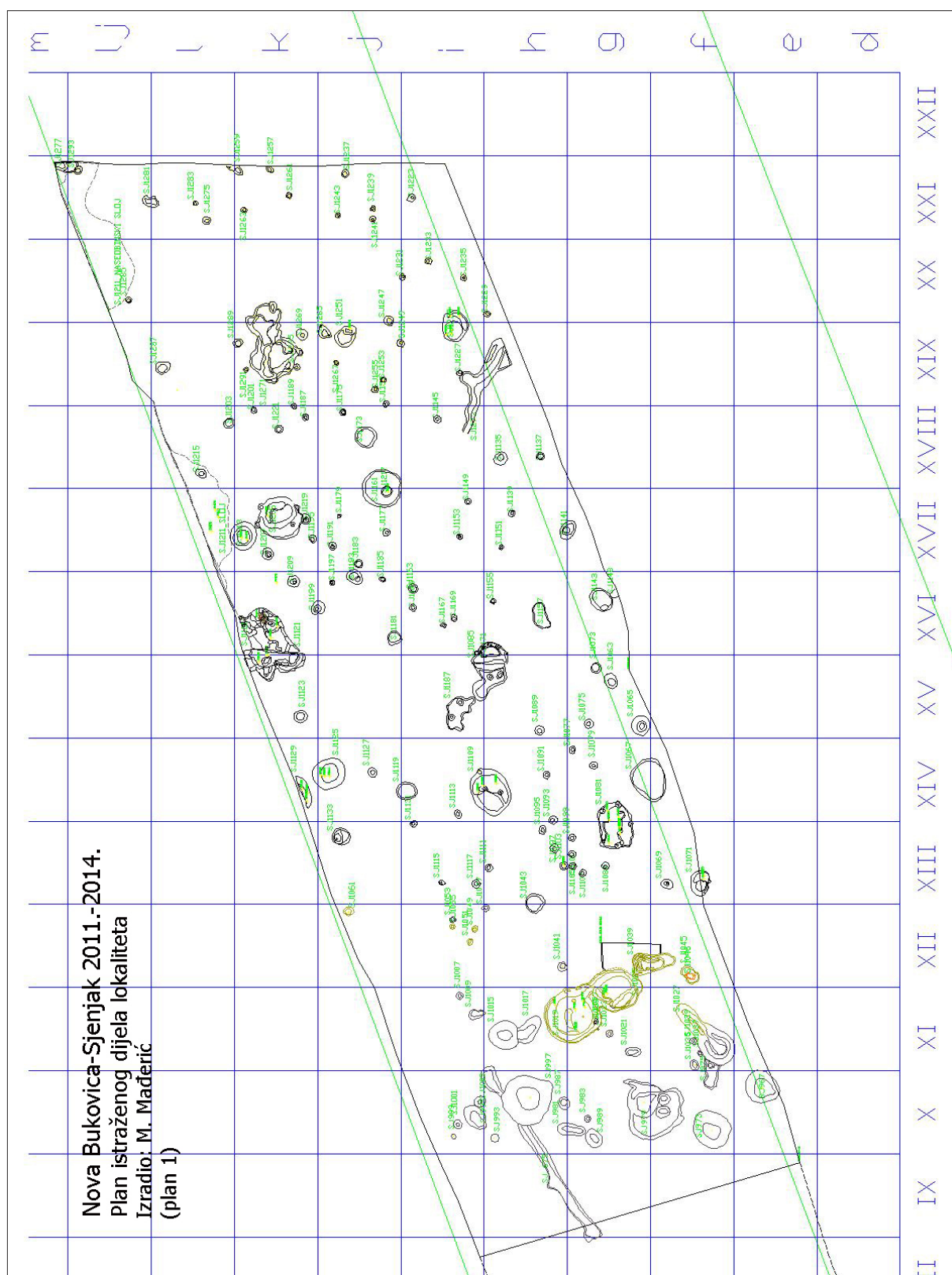
terenskih istraživanja u Novoj Bukovici 1997. arheološka iskopavanja nisu obavljena u težim uvjetima. Sezona kiša koja je započela još duboko u ljetu, protegnula se na cijelo razdoblje arheoloških istraživanja, pa su ona provedena sporije no inače, uz velik napor ljudi i mehanizacije, uz neprestanu kišu i duboko blato. U više navrata, našu sondu na padinama uzvišenja na Sjenjaku sanirale su lokalne vatrogasne ekipe, a tijekom istraživanja, zbog iznimno teške natopljene zemlje, strojevi koji su otkopavali i premještali zemlju konstantno su se kvarili pod preopterećenjem. Ipak, i u takvim uvjetima, arheološka ekipa uspjela je u cijelosti istražiti i dokumentirati novih 330 m² lokaliteta. Ukupna istražena površina ovog lokaliteta sada doseže 3664 m². Istraživala se k. č. 195/2 u cijeloj širini njive, od sjevernog do južnog ruba. Pri tome je otkriveno 37 novih objekata, odnosno 73 nove stratigrafske jedinice. Pri istraživanjima prikupljeno je 66 vrećica pokretnoga arheološkog materijala, većinom kasno-brončanodobne i kasnolatenske keramike. Sve to zajedno, unatoč brojnim otežavajućim okolnostima, ovu sezonu istraživanja čini uspješnom.

Nakon što smo prethodnih sezona zatrpali stare sonde, osim dijela terena koji je istraživao tijekom 2013. godine, istraživanja smo započeli neposredno uz područje istraživano prošle godine, i dalje na južnoj padini brežuljka na kojem se smjestio lokalitet (Kovačević 2001). Cilj nam je bio nadovezati se na istočni rub prošlogodišnjeg iskopa kako bi uspješno povezali objekte otkrivene prethodnih godina s ovogodišnjom situacijom. Posebno se to odnosilo na prošle godine istraženi kasnobrončanodobni nasebinski sloj SJ 1211 koji smo uočili i istražili iz sjeverni rub njive, ali i na ostale ukopane i nadzemne objekte naselja iz kasnoga brončanog i mladega željeznog doba, te njihov neposredni okoliš. Željeli smo istražiti objekte koji su odlazili u neiskopani dio terena na istoku, skupiti uzorke za nove interdisciplinarnе analize te usporediti novootkrivene nalaze s prije pronađenim brončanodobnim i latenskim nalazima, kako bismo bili u mogućnosti dobiti što potpuniju sliku toga dijela lokaliteta.

Vertikalna stratigrafija nalazišta i na ovom je dijelu jed-

¹ Rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Osijeku (Klasa: UP-I-03-11/2-82.KM/OJ), od 15. siječnja 1982., te Rješenjem o preventivnoj zaštiti od 25. travnja 2003. (Klasa: UP/I-034-03/03-01/144, Ur broj: 532-10-4/1-03-01). Nakon revizije Ministarstva kulture RH, 1. ožujka 2007. godine lokalitet je upisan u Registar kulturnih dobara RH pod brojem Z-3075.

Plan 1 Tlocrt istraženog dijela arheološkog lokaliteta u Novoj Bukovici, od 2011. do 2014. godine (izradio: M. Mađerić).

Plan 1 Layout of the explored portion of the N. Bukovica site, from 2011 to 2014 (made by: M. Mađerić).

nostavna i dobrim dijelom uvjetovana oštećenjima arheoloških slojeva i struktura zbog dugotrajne intenzivne zemljoradnje. No, kompleksnosti arheološko-stratigrafske slike lokaliteta znatno pridonosi neprestano ispreplitanje i presijecanje ukopanih objekata koji pripadaju raznim fazama obaju prapovijesnih razdoblja.

Nakon plitkoga oraćeg sloja SJ 01 u Novoj Bukovici pojavljuje se zdravica SJ 02 s ukopanim objektima. Velika novost pri istraživanjima 2013. godine bila je pojava arheološkog sloja,

SJ 1211, vjerojatno iz razdoblja kasnoga bronzanog doba. To je prvi put od početka istraživanja da se na lokalitetu u Novoj Bukovici javlja intaktni naseobinski arheološki sloj, pa nas je taj nalaz posebice razveselio. U nastavku istraživanja ove, 2014. godine, ovaj sloj smo ponovno uočili, definirali i istražili uz sjeverni rub sonde.

U tipologiji objekata otkrivenih u ovogodišnjim istraživanjima ističu se svi u prijašnjim analizama uočeni tipovi objekata – rupe od stupova, tj. ostaci nadzemnih objekata, manje i veće

otpadne jame, kao i spomenuti naseobinski sloj.

Među objektima kasnoga brončanog doba ističu se otpadne jame, gotovo pravilno kružnog tlocrta s obiljem nalaza koji ponovno progovaraju o trajnom i intenzivnom životu ljudi za trajanja kulture polja sa žarama na Sjenjaku, a najznačajniji nalaz iz toga razdoblja u istraživanjima ove godine jest novi kompleksni ukopani objekt s tlocrtom u obliku brojke »8«, koji je bio iznimno bogat pokretnim nalazima i predstavlja značajan element pri rekonstrukciji izgleda kasnobrončanodobnog naseobinske jame.

Naseobinski sloj SJ 1211

Tijekom arheoloških istraživanja 2013. godine otkriven je arheološki sloj za koji smo pretpostavili da je riječ o ostacima naseobinskog sloja jednog od dva prapovijesna naselja na Sjenjaku (Kovačević 2013). SJ 1211 sastoji se od sive zemlje s dosta keramike, lijepa i ugljena, a javlja se neposredno ispod oraćeg sloja SJ 01, a iznad zdravice SJ 02.

Dojma smo da se ne radi o sloju naplavine ili nekim drugim prirodnim djelovanjem uzrokovane pojave. Sačuvana debljina sloja na najočuvanijem mjestu iznosi oko 20 cm. Sloj je najočuvaniji uz sjeverni rub sonde, na razmeđu dvije njive, te se postupno gubi prema jugu, prema centru sonde i njive na kojoj se vrše iskopavanja.

Prema preliminarnom pregledu materijala, mogla bi biti riječ o intaktnoj arheološkoj cjelini iz razdoblja kasnoga brončanog doba koja je ostala sačuvana na području razmeđa dviju njiva, gdje se plugom oralo znatno pliće. Ove godine, tijekom terenskih radova uz sam rub arheološke sonde, na razmeđu njiva, ponovno se pojavio isti sloj. Identična mu je boja i konzistencija, no ono što smo odmah uočili jest da je ove godine znatno siromašniji pokretnim arheološkim nalazima. Pretpostavljamo da se ostaci sloja bogatiji pokretnim nalazima koji su istraživani 2013. godine nalaze u blizini nekoga većeg objekta u naselju, zbog čega je i zasićenost sloja pokretnim nalazima bila veća. No, to je zasad teorija koju valja provjeriti tijekom nastavka arheoloških istraživanja.

Rupe od stupova

Rupe od stupova među najbrojnijim su nepokretnim arheološkim nalazima u Novoj Bukovici. Tako je bilo i tijekom arheološke sezone 2014.

Neke rupe od stupova već su prilikom otkrića i istraživanja po zajedničkim karakteristikama, kao što su promjer, morfologija i dubina, te međusobnom rasporedu mogle biti pripisane istom nadzemnom objektu. Posebno je to izraženo s grupacijom rupa od stupova srodnih dimenzija u području kvadranta i-/XIX+XXI koje očito predstavljaju ostatak nekoga nadzemnog objekta kružnog tlocrta (plan 1). Iako detaljna analiza pronađenog tek slijedi, možemo pretpostaviti da je ovdje riječ o nekoj vrsti ograde, tora za stoku ili sličnoj konstrukciji kakve smo susretali i prije tijekom naših istraživanja na Sjenjaku. Postoji realna mogućnost da je ovaj nadzemni objekt nizom stupova u smjeru sjevera povezan s kompleksom kojem središnji dio čini SJ 1271, 1272 – veći ukopani objekt tlocrta u obliku brojke »8« iz kasnoga brončanog doba, o kojem nešto više kasnije u tekstu izvješća (plan 1).

Zanimljivo je da uz navedenu grupaciju rupa od stupova, postoji još nekoliko desetaka raznih drugih rupa od stupova od kojih se neke daju povezati u linije. Zasad je još nejasno je li riječ o nadzemnim objektima iz kasnoga brončanog ili mlađega željeznog doba. Ono što je za pretpostaviti jest da su i unutar kasnobrončanodobnog naselja na Sjenjaku postojali nadzemni objekti kao što su ograde, moguće i kolibe o čemu progovaraju komadi kućnog lijepa s otiscima pruća, ali i vrlo fine zaglađene površine iz kasnobrončanodobnih otpadnih jama.

Rupe od stupova su obično, kao i u većini slučajeva prethodnih godina, zapunjene svijetlo- do tamnosivom zemljom, obično s manje nalaza. Ove godine, zapune rupa od stupova

zbog iznimno natopljene zemlje relativno su se lakše prepoznale i definirale, što je jedna od rijetkih prednosti iznimno kišnog vremena tijekom istraživanja. Većina ih je ukopana vertikalno u geološku podlogu te im se stranice pod blagom kosinom spuštaju do dna.

U rupama od stupova javlja se ponešto ulomaka prapovijesne keramike, obično grube i kulturno-kronološki teže određive.

Otpadne jame

Tijekom sezone 2014. otkriveno je i istraženo više objekata iz kasnoga brončanog i mlađega željeznog doba koji se mogu odrediti kao otpadne jame.

Jame iz kasnoga brončanog doba ističu se obiljem pokretnih nalaza, među kojima prevladavaju ulomci keramičkih zdjela i lonaca, katkada ukrašeni apliciranim dekoracijama, kosim i horizontalnim kaneliranjem i fasetiranjem. Dobar primjer takvog objekta je SJ 1251, 1252 u □ j/XIX. Zapunu objekta činila je tamnosiva zemlja s mrvicama ugljena i komadićima lijepa, kao i karakterističnim ulomcima kasnobrončanodobne keramike. Iz zapune ovog objekta potječu i komadi brončanog predmeta koji je, čini se, znatno deformiran gorenjem (PN 186). Među jamama s materijalom mlađega željeznog doba ističe se SJ 1225, 1226 u □ i/XIX-XX. To je jama kružnog tlocrta, stranica koje se postupno spuštaju prema neravnom, koritastom dnu. Zapunu ove jame činila je zemlja izrazito tamne sive boje s mrvicama ugljena, lijepom i tipičnom mlađeželjeznodobnom keramikom. Među posebnim nalazima iz ovog objekta posebno se ističu ulomci kantharosa (PN 183), ulomci željeznog predmeta (PN 181), kao i dio kamene drobilice žrvnja (PN 182).

Važno je istaknuti da je, nakon prestanka izvorne funkcije objekta, većina ukopanih objekata u Novoj Bukovici iskorištena za saniranje naseobinskog otpada. Jasno je, postoje i objekti koji su osmišljeni i iskopani kao otpadne jame. U nekim je slučajevima teško razlučiti izvornu od sekundarne funkcije pronađenog objekta. No, to nije slučaj sa spomenutim ukopanim objektima SJ 1225, 1226 i SJ 1251, 1252 istraženima ove godine; s velikom sigurnošću možemo pretpostaviti da su oba objekta osmišljena i korištena isključivo za saniranje otpada iz naselja kasnoga brončanog odnosno mlađega željeznog doba.

Veliki dvojni ukopani objekt SJ 1271, 1272

Među značajnije i zanimljivije objekte istražene tijekom 2014. na Sjenjaku svakako pripada veći dvojni objekt tlocrta u obliku brojke »8« koji je s unutrašnje, kao i s vanjske strane ruba imao ukopane rupe od stupova raznih dimenzija. To je SJ 1271, 1272 u □ k/XIX+XX. Prilikom definiranja, objekt se jasno ocrtavao tamnosivom zapunom (sl. 1). Zapuna obaju dijelova objekta vrlo je slična. Sastojala se od izrazito tamnosive do crne zemlje s komadićima ugljena i lijepa, te obilja karakteristične kasnobrončanodobne keramike, kako grublje tako i finije, kvalitetno izrađene i ukrašene. U zapuni objekta pronađen je i neidentificirani predmet izrađen od bronce (PN 189).

Objekt se sastoji od dva ukopana i organski spojena dijela nepravilnoga kružnog tlocrta, većeg i dubljega zapadnog te manjeg i plićega istočnog dijela. Čini se da se uz jugozapadni rub većeg, zapadnog dijela nalazio naboj svijetlosive kompaktno zemlje, siromašan nalazima. Pretpostavljamo da je riječ o konsolidaciji toga dijela objekta.

Valja istaknuti da se ovaj tip kompleksnoga ukopanog objekta iz razdoblja kasnoga brončanog doba ne javlja prvi put u Novoj Bukovici. To po svojoj prilici pokazuje da se radi o značajnom arhitektonskom elementu naselja. S obzirom na to da rupe od stupova koje se nalaze s unutrašnje i vanjske strane objekta jasno upućuju na postojanje vertikalne drvene konstrukcije, pretpostavljamo da je ovdje riječ o podrumskom, u zemlju ukopanom dijelu nadzemnog objekta. Napominjemo da dosad nadzemne stambene objekte kasnoga brončanog doba nismo uspjeli definirati, što je dobrim dijelom uvjetovano gustim

Sl. 1 Kasnobrončanodobni objekt SJ 1271, 1272 u □ k/XIX+XX tijekom istraživanja (snimio: S. Kovačević).

Fig. 1 Late Bronze Age feature SU 1271, 1272 in □ k/XIX+XX during research (photo by: S. Kovačević).

preslojavanjem starijeg naselja od strane nekoliko faza kasnolatskoga naselja.

Ako je naše preliminarno određenje ovoga ukopanog objekta točno, onda smo na pragu vrlo značajnog otkrića: rekonstrukcije izgleda nadzemnih stambenih objekata kasnobrončanodobnog naselja u Novoj Bukovici.

Kanal SJ 1273, 1274

Još jedan tip objekta koji se nije prvi put javio u Novoj Bukovici jest SJ 1273, 1274 u □ h+i/XVIII+XIX. Riječ je o manjem kanalu nepravilnog, izduženog tlocrta, kosih stijenki i koritastog dna. Takve objekte, kanale raznih dimenzija, susretali smo često u razdoblju istraživanja koje je počelo 2000. godine i u pravilu su pripadali razdoblju mlađega željeznog doba. Objekt SJ 1273, 1274 istražen je djelomično jer svojim južnim dijelom odlazi pod poljski put i izvan arheološke sonde 2014. godine. Zapunu objekta činila je izrazito tvrda svjetlije siva zapuna s mrvicama ugljena, komadićima lijepa i ulomcima keramičkih posuda. U zapuni ovog objekta pronađen je i keramički pršljen

(PN 188).

Prema nalazima iz zapune kanala, nedvojbeno je riječ o kasnolatskom objektu. Posebno se ističu karakteristični nalazi rukom i na kolu rađene keramike, među kojima se javljaju lonci i zdjele naglašenih profilacija i istaknutih rubova.

Ako sada podvučemo crtu ispod ovogodišnjih istraživanja, možemo zaključiti da smo, nakon nekoliko sezona koje su bile obilježene većim objektima iz razdoblja kasnoga brončanog doba, ove sezone istraživali dio lokaliteta na kojem se javljaju podjednako objekti iz kasnoga brončanog te iz mlađega željeznog doba.

To bi značilo da se na jugoistočnoj padini uzvišenja na Sjenjaku na kojem vršimo arheološka istraživanja, na pogodnoj terasi prije nego teren počinje osjetnije koso padati prema plavnoj ravnicu u smjeru istoka, i dalje prilično gusto nalaze objekti obaju prapovijesnih naselja. Ovogodišnja su arheološka istraživanja u Novoj Bukovici, unatoč iznimno nepovoljnim vremenskim prilikama, bila uspješna (sl. 2).

Sl. 2 Prosječan dan tijekom arheoloških istraživanja 2014. godine u Novoj Bukovici (snimio: S. Kovačević).

Fig. 2 An ordinary day during archaeological research in N. Bukovica in 2014 (photo by: S. Kovačević).

Literatura

- Kovačević, S. 2001, Istraživanja prapovijesnog lokaliteta u Novoj Bukovici na položaju Sjenjak – povijest i novi rezultati, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 18, 63–78.
- Kovačević, S. 2006, Nova Bukovica – Sjenjak 2005., *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. II, 33–35.
- Kovačević, S. 2013, *Izviješće o rezultatima arheoloških istraživanja na lokalitetu »Sjenjak« u Novoj Bukovici kod Slatine tijekom 2013. godine*, Zagreb (neobjavljeno, original u Arhivi IARH-a).

Summary

During 2014, the Institute of Archaeology continued to research the Late Bronze and Early Iron Age site in Nova Bukovica - Sjenjak, near Slatina. During the 2014 research, which was carried out in spite of extremely adverse weather conditions, a series of new digs from both prehistoric settlements was discovered. There are particularly interesting remains of a larger, irregular, Late Bronze building which were fully explored.

Certain buildings researched in 2014 were not found deep underground due to permanent damage at the site caused by intensive land farming. On the other hand, along the northern edge of the field, remains of a prehistoric settlement layer SU 1211 were redefined, which were initially spotted during field research in 2013.

In addition, there are also postholes and waste pits from the Late Bronze Age and those with finds from the Late La Tène culture.